

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an — — — — — 40 Lei.
Pe jumătate de an — — — — — 20 Lei.

Împare odată în săptămână:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
Arad, Strada EMINESCU Nr. 35.
Telefon pentru oraș și județ Nr. 266.

Nr. 2949—1924.

Ordin-circular

către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din eparhia Aradului.

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român „Astra”, cu Nr. 1381 din 9 August a. c. ne-a trimis următoarea adresă:

Preasfințite!

Se împlinesc acum o sută de ani dela nașterea lui *Avram Iancu* bărbatul, care a organizat și a condus cu incomparabilă glorie revoluția noastră națională din anii 1848—49.

Faptul acesta ofere națiunii române privilegiul să-și manifeste gratitudinea față de eroul neînvins al sbuciumărilor pentru libertatea națională, legendarul *Craiu al Munților*, care de două ori a murit grăbind învierea neamului nostru.

Sub patronatul Majestății Sale al marelui și iubitului nostru Rege *Ferdinand I-ul*, Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român „Astra” din Sibiiu aranjează această centenară comemorare în regiunea istorică, unde s'a petrecut revoluțiunea victorioasă și viața prea dureroasă de apoi alui *Avram Iancu*, la *Țebea* (mormântul lui *Iancu*), la *Baia de Criș* (locul morții), pe muntele *Găina*, în preajma căruia locuiește neamul viteaz al *Moșilor*, la *Vidra de sus* (casa de naștere alui *Iancu*) și *Câmpeni*, centrul revoluțiunii.

Vor fi mulți buni patrioți, cari în frunte cu gloriosul nostru Domn și Rege vor asista la aceste sărbări cu evlavie și adânc recunoșcătoare pietate.

Milioanele de români însă vor fi departe și în câmpiile și munții și în văile lor vor

depână, fără încetare, viața cea de toate zilele. Cuvinese însă, ca în anul acesta și în zilele acestea, la pragul celor o sută de ani dela nașterea feciorului bălăiu cu ochii albastrii, toți fiii de român să se oprească o clipă în munca lor și lăpădând dela sine grija cea lumească să-și aducă aminte de eroul nebiruit al dragostei de neam și de mucenicul chinuit, pentru că a cerut dreptate neamului și cu brațul său neînvins a izbit în dușmanii *seculari*.

Rugămu-Vă deci Preasfințite, să binevoiți a ordona în toate comunele și cătunele de sub înțeleapta păstorire a Preasfinției Voastre în ziua *sfintei Adormiri a Născătoarei de Dumnezeu, adevă în 15/28 August a. c. să se țină parastas în toate bisericile pentru odihna sufletului în Domnul Avram*, care prin geniul său strălucit, prin vitejia sa neîntrecută și prin suferințele sale supraomenești a zidit scara, pe care neamul nostru s'a înălțat la unirea de veci și fericirea sa viitoare. Să se țină cu acest prilej cuvântări potrivite în toate bisericile și să se aranjeze festivale creștinești, bine pilduitoare, pentru generațiile, ce primesc dela cei trecuți povara viitorului.

Ne asociem cu dragă inimă la dorința Asociațiunii și dispunem, ca în ziua sf. Adormiri a Născătoarei de D-zeu, adevă în 15/28 August a. c. în toate bisericile noastre din cuprinsul eparhiei Aradului să se țină parastas pentru odihna sufletului răposatului în Domnul *Avram Iancu* însoțit de cuvântări potrivite și să aranjeze cu acest prilej festivale creștinești edificatoare.

Arad, la 31 Iulie (13 August) 1924.

Ioan S. Rapp,
Episcop.

Clerul ortodox contra Concordatului

(Moțiunea Asociației generale a Clerului Român.)

Membrii soc. Clerului român Ajutorul din București, preoții bisericii dominante a României și membrii Asociațiunii Generale a Clerului Român Ortodox din România, întruniți în localul societății în scop de a discuta proiectul de „Concordat” cu Roma, publicat de ziarul „Lupta”.

Ascultând pe toți vorbitorii, în unanimitate: Noi, preoți și cetățeni, văzând că proiectul de „Concordat” publicat de ziarul „Lupta” este așa de periculos încât însuși Onor. Guvern a desmințit, prin presă, acest proiect de Concordat; însă văzând că față de marea noastră îngrijorare pentru existența neamului și bisericii noastre dominante, Onor. Guvern nu publică adevăratul proiect ca toți Români să-l cunoască și să se liniștească; mai mult încă, Onor. Guvern care a promis că nu va încheia Concordatul până ce nu se va vota mai întâi „Legea pentru organizarea bisericii ortodoxe” și Legea pentru organizarea cultelor minorităților; și că „Concordatul” nu se va încheia până ce nu va fi supus întâi cercetării Corpurilor noastre legiuitoare, Onor. Guvern a anunțat prin presă că reprezentantul țării noastre d. C. Banu va semna Concordatul în numele României.

Noi, protestăm cu energie contra acestei procedări căci dacă Concordatul va fi semnat de reprezentantul guvernului, țara este legată să-l voteze fără a putea schimba o vorbă din cuprinsul lui.

Protestăm pentru că Concordatul stabilit de comisiunea guvernului, compusă din d. C. Banu fost ministru de culte, din ministrul țării noastre la Vatican și din d. Zenovie Păcleșanu, preot român catolic, nu poate fi expresia voinței, nici cel puțin a Onor. Guvern, de oarece interesele țării și ale bisericii sale dominante nu pot fi exprimate de un preot catolic și de doi laici cunoscuți pentru marele lor simpatii față de catolici.

Protestăm mai ales pentru că „Concordatul” fiind numai în favoarea Vaticanului și

a politiceii sale catolice a cărei realizare în țara noastră, Papa o urmărește de atâtea veacuri, poporul nostru ortodox ar putea ușor să creadă faptul neadevărat, dar de crezut, că acest Concordat este susținut de M. S. Regele nostru care este catolic, credința care ar aduce o slăbire a iubirii și devotamentului nostru pentru marele nostru Rege.

Pentru aceste motive, pe lângă cele arătate în întrunirile trecute în care, am stabilit că țara noastră nu are trebuință de Concordat, și că Români catolici sunt datori să ceară dela suveranitatea României orice formă și lege le este necesară pentru cultul lor, așa cum cer și se mulțumesc Români de religie mosaică, turcă, etc.

Cerem stăruitor Onor. Guvern, să nu încheie Concordat cu nici un preț ci să voteze lege în Corpurile Legiuitoare ca și pentru celelalte confesiuni minoritare.

Mai cerem Onor. Guvern să publice imediat proiectul de „Concordat” pentru ca cetățenii națiunii dominante să-l cunoască și să-și exprime voința lor.

Reamintim Onor. Guvern că astăzi biserica dominantă a României are aproape 20.000 (două zeci mii) slujitori, gata, toți ca unul singur, să apere neamul și România noastră, ca cetățeni, contra politiceii catolice, căci, strigăm cu adâncă convingere: Catolicismul nu urmărește întinderea și întărirea conștiinței creștine, ci urmărește, ca totdeauna și pretutindeni, politica catolică în favoarea celui ce le plătește mai mult, și dovadă sunt averile imense de peste 20 miliarde pe care le are astăzi biserica catolică și cea unită în Transilvania, donate de Unguri, ca astfel să aibă în fiecare preot catolic un agent de desnaționalizare a Românilor noștri.

Cerem Înălților noștri Ierarhi, P. S. S. Mitropoliți și Episcopi să coboare în mijlocul poporului ortodox și fără teamă, fie chiar cu sacrificiul lor personal, să apere neamul și biserica strămoșească, căci apărarea aceasta nu se poate face decât în mijlocul poporului care de peste o mie de ani, cu sângele lui a apărat credința strămoșească ortodoxă.

Dumnezeu să ne ajute și se lumineze pe conducătorii noștri.

Președintele Comitetului de Acțiune.

Pr. Ec. D. Georgescu. Popescu Tudor, secretar.

Discurs

rostit de d. VASILE GOLDIȘ, în ședința parlamentului, la 13 Iunie 1924, în chestia alegerilor sinodale din eparhia Aradului.

(Urmare și fine.)

Faptul este, că din 181 de voturi, 180 s'au dat partidului liberal, dar un singur vot s'a dat acelor pe cari i-am recomandat noi. A doua zi notarul a fost suspendat pe cuvânt, că socrul său n'a votat cu partidul liberal. Acest motiv, bine-înțeles, n'a fost scris în deciziunea de suspendare.

Alta d-lor: Oficiul parohial din Micalaca scrie către Consistoriul din Arad următoarele în raportul său: „Miercuri, înainte de alegeri, secretarul comunal Ludovic Hesz, de religie romano-catolic, în decursul sfintei liturghii ne spune scopul, că pentru care a venit la biserică. Ne roagă pe ambii preoți să sprijinim candidații prefectului județului Arad, căci dacă nu vor reuși aceștia, Nicolaie Cristea și Andrei Putici, el e amenințat să părăsească comuna. Ne spune să avem milă de el, că și el a luat o fată de preot român. D. prefect a venit în comună cu automobilul, a chemat la sine pe secretarul și primarul comunei pentru a le da îndrumări pentru alegerile sinodale. La alegerea de față a fost și plutonierul de jandarmi din Glogovaț“.

Voci pe băncile opoziției: Rușine!

D. V. Goldiș: Am aici d-lor deputați, un vraf întreg de asemenea rapoarte oficioase, dar cred că cele cetite sunt absolut de ajuns pentru a vă încredința de abuzurile nemai pomenite, pe cari administrația și organele guvernului le-au săvârșit la alegerile bisericești pentru sinodul eparhial din Arad. Alegătorii au a fost terorizați. secretarii comunali, jandarmi, primari, oameni în multe cazuri străini de neamul și de legea noastră, au pângărit sfintele lăcașuri pentru ca să scoată din urmă pe candidații partidului liberal. Dacă este cineva, care să se intereseze mai aproape de lucrările acestea, bucuros îi pun la dispoziție întreg doșarul.

Și atunci ce se întâmplă. Văzând aceste ticăloase uneltiri, această barbară profanare a sfintelor noastre așezăminte, deputații aleși, cei cu credința adevărată și cu cinste pentru biserică, în prima linie deputații din cler, fiindcă Sinodul se compune din 60 deputați, dintre care sunt 20 preoți, cei mai mulți au renunțat la mandatele lor, fiindcă nu puteau să ia parte la debaterile unui Sinod bisericesc ieșit din fraudă și teroare. Din 20 deputați preoți și-au dat dimisia 16 înși. adresând către Episcopul președinte un puternic protest, care se termină astfel: În semn de protest împotriva violenței Constituției noastre bisericești și a libertății credincioșilor noștri, precum și împotriva duhului zavisdnic, care vrea să se furișeze acum și în viața noastră bisericească, subsemnații, punem la mâi-

nile Pr. Sf. Voastre, ca și Episcop și președinte al Sinodului eparhial, mandatele noastre de deputați sinodali, rugându-vă cu adânc respect, să binevoiți a lua contactul cu organele superioare bisericești, spre a reclama să nu mai aducă pe viitor o asemenea necinstire numelui Domnului nostru Isus Christos și legii noastre bisericești“. (Aplause prelungite la opoziție)

Și între acești bravi preoți, apărători hotărâți ai Constituțiunii noastre bisericești și ai libertății noastre religioase, sunt mai mulți membrii marcanti ai partidului liberal, protopopul Fabrițiu Manoilă din Lipova, protopopul Patriciu Țiucra din Timișoara, protopopul Cornel Lazăr din Hălmagiu, apoi averescanul Adam Groza, tatăl fostului ministru Petre Groza și alții cari nu aparțin partidului național.

Iată deci dovada cea mai eclatantă, că ilegalitatea a fost recunoscută de toți oameni de omenie și în contra ei nu au protestat numai naționaliști, ci toți cari își iubesc biserică și țin la libertatea ei.

Dintre 30 deputați mireni aleși încă au abzis 13 inși așa că în Sinod au rămas numai 17 deputați și ca urmare Sinodul nici nu s'a putut constitui.

Între deputați mireni cari și-au depus mandatul, se află și d. senator liberal Iuliu Moldovan.

Îmi iau voie să citesc frumoasa scrisoare, prin care acest vrednic fiu al bisericii noastre, și-a depus mandatul. El spune:

„D-le președinte, ca un adevărat aderent și admirator sincer al autonomiei bisericii române ortodoxe, sub al cărui scut am crescut și care biserică a fost cu credință servită de strămoșii și părinții mei, nu pot vedea decât cu mare mâhnire sufletească uneltirile ce se fac de către vrăjmașii bisericii noastre pentru a sparge aceste sfinte ziduri“.

„Deși sunt ales din voința neinfluențabila și fermă și cu sufragiile unanime ale credincioșilor din cercul Șebișului, ca deputat sinodal, totuși îmi fac o datorie de bun creștin și bun român, de a protesta contra procedurilor ilegale ale organelor administrative și a depune mandatul“.

„Primiți d-le președinte și Prea Sfinte părinte, asigurarea profundului meu respect. — I. Moldovan, senator și deputat sinodal“. (Aplause prelungite pe băncile opoziției)“.

Eu cred, d-lor deputați, că v'ați convins de adevărul acuzei ce am ridicat în contra aceluia cari au săvârșit atacul criminal în contra libertății bisericii noastre.

Îmi vine foarte greu să cred că guvernul are parte la această crimă. Chiar ieri mi s'a părut din cuvintele d-lui ministru Vaitoianu, că d-sa n'a avut cunoștință de aceste grozave ilegalități.

D. General Artur Vaitoianu ministrul comunicațiilor: Da, și sa părut.

D. Vasile Goldiș: Și atunci mă întreb, pentru ce se face lucrul acesta? Vrea guvernul și partidul liberal să distrugă libertatea noastră bisericească,

Constituția lui Andrei Șaguna, al cărui nume deatâteaori îl luați în deșert? De ce trebuie să se uzeze de mijloacele acestea barbare? De ce asaltul acesta furios împotriva instituțiilor noastre bisericesti? De ce atacul acesta dosnic? Puteți proceda direct și la lumina zilei.

Noi nu ne putem opune. Nu avem nici tunuri nici, baionete, ca să ne apărăm, ci numai cu sufletul nostru. (Aplause prelungite pe băncile opoziției).

Noi ne vom apăra cât vom putea și nu vom permite ca să ni se ia acest scut, care nea fost în decurs de 60 de ani de zile sfânta noastră biserică, (Aplause pe băncile opoziției), dar nu numai scut ci alinare, o mângâiere sufletească, o vom apăra: dar decât să ne o furați, mai bine ne-o luați cu forța, să știm că nu o mai avem. (Aplause prelungite pe băncile opoziției).

Eu, d-lor colegi, nu fac nici o întrebare onor. guvern, nici nu aștept răspuns dela d. ministru al cultelor, nici dela alt membru al acestui guvern nu cer nici un răspuns, pentru că, cum ziceam, eu aștept ca afacerea să meargă calea ei firească prin toate forurile.

Nu pot renunța la nădejdea, că acestea foruri cari sunt chemate să aperse libertatea, dreptul și dreptatea în țara aceasta și în prima linie, față de biserică totuș vor căuta să repare greșelile acestea.

În cele din urmă, noi ne putem lupta aci oricât de crâncen, dar trebuie să rămână oarecare posibilitate să simțim totuș dela om la om, că bate în noi un suflet românesc, pentru o singură Românie, pentru un singur neam. (Aplause pe băncile opoziției).

Vă rog, dar să priviți aceste cuvinte ale mele ca apelul unui creștin ortodox, care își iubește biserică, ca apelul unui român care, mai presus de toate, își iubește neamul.

Vă mulțumesc că m'ați ascultat cu atâta indulgență și răbdare. (Aplause pe băncile opoziției).

Preliminarul Concordatului.

După multă ezitare, papa dela Roma și-a dat arama pe forță și a prezentat guvernului român un preliminar de Concordat, care tinde la destrămarea națiunii și patriei noastre.

Îl publicăm aici:

I. Religia catolică, de orice rit, va fi practică și exercitată liber, public în tot Regatul României.

II. În regatul României, ierarhia catolică va fi astfel constituită:

Pentru ritul oriental:

Provincie ecleziastică Alba-Iulia-Făgăraș.

Metropolă: Blaj.

Sufragante:

1. Oradea-Mare.

2. Lugos.

3. Gherla (scaunul episcopal va fi transferat la Cluj.)

4. Înființarea unei noi dieceze în vechiul regat (sau la București, sau la Craiova, sau în alt oraș).

5. Înființarea unei noi dieceze în Nord (sau la Baia-Mare sau la Sighet).

6. Vicariatul greco-rutean din Bucovina, cu caracter episcopal (având reședința la Cernăuți).

7. Vicariatul armenian (reședința rămâne să fie determinată).

11. Pentru ritul latin. Dacă guvernul român ar dori o singură provincie ecleziastică, singura formă de adoptat va fi următoarea:

Provincie Ecleziastică la București.

Metropolă: București.

Sufragante:

1. Transilvania.

2. Oradea-Mare.

3. Timișoara.

4. Satmar-Bucovina.

5. Iași-Basarabia.

Notă. — Se va putea înțelege în chestiunea anexiunii Bucovinei și circumscripțiilor dieceselor.

III. Comunicația directă a Episcopilor Clerului și poporului cu Sf. scaun și viceversa în materie spirituală și în afaceri ecleziastice va fi absolut liberă.

IV. Al. 1. — Cei ce vor fi chemați să guverneze dieceze Românești, vor trebui să fie români.

Al. 2. — Sf. Scaun înainte de numirea lor, va notifica guvernului Regal persoana candidatului, pentru a se ști dacă nu sunt motive de ordin politic, contrare acestei numiri.

V. Episcopii înainte de a lua în posesiune Diecezele lor, vor face jurământ de credința Regelui, în formula care urmează:

„Ego iuro Deum omnipotentem et Sancta Evangelia fidelitatem Suae Majestati Regi Rumeniae et Successoribus eius, et opobedientiam, leges Regni observabo, sicut docet Episcopum et ut a meis subditis observentur. Sic me Deus adiuvet et haec Sancta Dei Evangelia“.

VI. Preoții diecezani vor avea deplină libertate în exercițiul funcțiilor ecleziastice și în guvernarea propriilor lor dieceze.

Ei vor putea să exercite toate drepturile și prerogativele ministerului pastoral, conform disciplinei aprobată de biserică catolică și vor fi liberi să dea poporului instrucțiunile și ordonanțele cu caracter religios, moral și ecleziastic. De ei vor depinde exclusiv ceilalți membrii ai clerului catolic în tot ceea ce privește exercițiul ministerului sfânt.

VII. Statul recunoaște bisericii catolice, reprezentată prin legitimele și ierarhicele juridice.

VIII. Metropolii, Episcopii și ceilalți Miniștrii sfințiți de Biserică Catolică, fără distincțiune de rit, se vor bucura de aceleași drepturi politice, privilegii

și onoruri, cari în Regatul României sunt atribuite celor ai Religiei profesate către majoritatea Națiunii.

IX. Al. 1. — În toate bisericile catedrale va fi menținut capitolul (Adunarea Sfatul N. R.) canonicilor în starea juridică și patrimonială în care se găsește în momentul ratificării prezentului Concordat. Noua Dieceză va fi prevăzută de Adunarea ei.

Al. 2. — Canonicii vor trebui să fie cetățeni români.

X. Episcopii diecesani (ordinarii) vor fi liberi de a institui noi parohii, de a stabili și fonda biserici filiale; totuș dacă cer contribuția statului, ei vor trebui să procedeze de acord cu guvernul.

Al. 3. — Numirea preoților („curés“), cari vor trebui să fie cetățeni români, este de competența exclusivă a Ordinariului; se cere consimțământul guvernului în cazul când este vorba a se numi preot titular un străin care nu are titlul de cetățean român, pe care va trebui să-l dobândească în urmă.

XI. Proprietățile Bisericii vor putea fi supuse impozitelor, afară de:

a) Valoarea și veniturile cari servesc menținerii cultului, ale seminariilor, ale fundațiilor pioase, ale slujbelor sfinte ale liturghiilor („messes„) și pentru înmormântarea defuncțiilor.

b) Edificiile destinate cultului, seminarele, episcopiele, casele canonicilor, monahiale, mănăstirile, edificiile școlare.

XII. Bunurile imobiliare conservate prin legea agrară pentru veniturile episcopale, pentru beneficiile eclesiastice, parohii și seminare, vor fi inalienabile.

XIII. Al. 1. — Un patrimoniu sfânt va fi constituit cu valoarea bunurilor imobiliare având o destinație pur eclesiastică, expropriate prin legea agrară, și cari aparțineau veniturilor episcopale, adunărilor de canonici („chapters“), parohiilor și seminariilor.

Al. 2. — Administrația patrimoniului sfânt este încredințată congresului episcopilor interesați, cu garanțiile ce vor fi stabilite de acord între Sf. Scaun și guvern.

Al. 3. — Statul va putea să vegheze ca rentele acestui patrimoniu să nu fie întrebuințate în scopuri diferite de destinația lor. (Acest alineat a fost contestat la Roma, precum și tot ce privește controlul Statului asupra averilor N. R.)

XIV. Al. 1. — Proprietățile școlilor, instituțiunile de educație și binefacere, și toate celelalte instituțiuni pioase ale fiecărei diocese, vor fi administrate prin autoritățile diocesane și se vor cuveni („dévolu“) în acelaș scop prevăzut și voit de către fiecare fundație aparte.

XV. Partea din valoarea bunurilor mobiliare posedate de Fundus „Religionis et Instructionis“, alienată în virtutea legii agrare, care privește diocesele din România, va fi vărsată în patrimoniul sfânt după art. XIII., cu o administrație distinctă și întrebuințată în acelaș scop urmărit până în prezent.

XVI. Toate drepturile de patronat real, pe cari le aveau proprietățile eclesiastice de orice natură, sunt abolite. Sarcinile corespunzătoare vor trebui lichidate după un examen special.

XVII. Al. 1. — Arhiepiscopii, episcopii, vicarii, capitularii, vicarii generali, canonicii, preoții și ceilalți miniștrii de grad interior ai Bisericii catolice, vor primi același tratament pe care îl primesc respectiv cei ai religiei profesate de majoritatea națiunii, în plus veniturile bunurilor imobiliare conservate prin legea agrară.

Al. 2. — Acest tratament va fi prelevat asupra patrimoniului sfânt după art. XIII., și dacă patrimoniul sfânt nu ajunge, guvernul va da diferența.

Al. 3. — Cântăreții de biserici („les chantres“) și dascălii vor fi retribuiți de către Stat, ca cei ai Religiei profesante de majoritatea națiunii.

XVIII. Al. 1. — Seminariile pentru formațiunea clerului tânăr, în fiecare dieceză, sunt sub dependența exclusivă a Ordinariului.

Al. 2. — În Seminarii studiul limbi naționale va fi obligatoriu.

XIX. Un institut superior de Teologie Catolică va fi fundat la București. Statutele vor fi redactate de comun acord între Sf. Scaun și guvernul Regal.

XX. Al. 1. — Ordinele și Congregațiunile Religioase existente în România, vor putea conserva și deschide case și mănăstiri, dacă au pe superiorul lor provincial în România.

Al. 2. — Ordinilor și Congregațiilor Religioase, ca atari. Statul le recunoaște, personalitate juridică, dacă îndeplinesc condițiunile prevăzute de legile în vigoare.

Al. 3. — Veniturile aparținând institutelor religioase vor trebui distribuite după binevoiața binefăcătorului și după scopul și natura institutului.

Al. 4. — Astfel de venituri vor trebui întrebuințate în interiorul regatului, afară de sumele stabilite pentru Casa-Mamă și pomenile obicnuite pentru misiunile printre necredincioși și pentru Sf. Scaun.

XXI. Al. 1. — Cei cari au primit ordinele în Sacris, clericii sau elevii seminariilor, ca și religioșii și novicii diferitelor institute, vor fi scutiți de serviciul militar și de oficiile civile cari nu se acordă cu vocațiunea lor, până când vor persevera în starea eclesiastică sau religioasă, în conformitate cu ceea ce s'a stabilit față de celelalte culturi.

XXII. Al. 1. — Biserica catolică are dreptul să creeze și să mențină pe propria sa cheltuială școli primare, secundare, normale pedagogice, cari vor fi sub dependența ordinarilor respectivi și sub supravegherea ministerului instrucțiunii publice.

Al. 2. — Diplomele obținute în aceste școli vor fi recunoscute de către Stat în aceste privințe.

a) pentru ceea ce privește materiile de învățământ ele vor urma programul școlilor guvernământului.

b) învățătorii vor trebui să posede titlurile cerute

pentru învățătorii școalelor publice ; dar vor fi numiți exclusiv de ordine.

Al. 3. — Școlile confesionale vor fi conservate în organizația lor actuală și întreținerea lor se va face conform art. XIV—XV.

XXIII. Al. 1. — În școlile frecventate de catolici va trebui să albă loc învățământul religios dat de profesori catolici, preoți sau laici numiți de comun acord între Episcop și ministerul instrucțiunii publice și salariați de către guvern.

Al. 2. — Aparține exclusiv Ordinului de a licenția pe profesorii cari se arată inapți pentru motive ce se raportează în particular la doctrină și la moralitate, informând guvernul pentru a proceda la o nouă numire.

Al. 3. — Instrucția religioasă a catolicilor, cari nu sunt români, va fi dată pe cât posibil în limba lor.

XXIV. Direcțiunea Cultului Catolic de orice rit, va avea o singură secție în ministerul cultelor.

XXV. Toate dificultățile și chestiunile cari se vor putea ivi privitoare la interpretarea prezentului concordat, vor fi rezolviți de comun acord între guvernul Regal și Sf. Scaun.

XXVI. Prezentul concordat va intra în vigoare imediat după schimbul de ratificări între Sf. Scaun și guvernul Regal.

XXVII. Schimbul ratificărilor va avea loc la Roma, cât mai repede posibil.

Art. adițional.

După un interval de două luni dela ratificarea Concordatului, se va forma o comisiune, din care va face parte un delegat al Sf. Scaun, un altul al guvernului și un al treilea ales de Episcopi, care va proceda la delimitarea circumscripțiilor ecleziastice și la verificarea fondurilor cari formează patrimoniul sfânt.

INFORMAȚIUNI.

Aviz școlar. Se aduce la cunoștința celor interesați, că *examele de admitere în Școala normală ort. română din Arad, se vor ține în zilele de 2, 3 și 4 Septembrie* și anume în 2 Sept. examenele în scris, iar în 2 și 3 examenele orale.

Examele de corigență și de diferență pentru cei ce trec din alte școli în clasele II—V. al școalei noastre vor avea loc în 5 și 6 Septembrie.

Inscrierile se vor face în zilele de 8—13 Sept.

În 15 Sept. se vor începe cursurile.

*Direcțiunea Școlii normale
ort. rom. din Arad.*

Aviz școlar. Se aduce la cunoștința celor interesați că *examele cu studenții particulari* (cl. I—III.) dela Institutul teologic ort. român din Arad se vor ține în zilele de 4, 5 și 6 Sept. st. n. și anume în

4 Sept. orele 8—12, examenele în scris, în 5 și 6 cele orale.

Examele de *corigență și supletorii* vor avea loc în 8—9 Sept. *Inscrierile studenților regulați și particulari* se vor face în zilele de 10—13 Sept.

Cursurile încep în 15 Sept.

*Direcțiunea institutului teologic
ort. rom. Arad.*

Cerc religios în Baia. În ziua sf. proroc Ilie cu zorile d'odată pornesc trăsurile spre romantica vale Giuliți cu scopul de a duce mângâiere sufletească fraților din parohia Baia. Străbătând desigurile tainice care pe unele locuri par foarte frumoase, meditam asupra greutăților și obstacolelor cu care trebuie să lupte un păstor sufletec binecuvântat de bunul Dzeu și așezat pe aceste plaiuri. Într'adevăr credința în bunul Dzeu e care face din păstorul sufletec un adevărat apostol desprețuind cele lumești în nădejdea vieții cei vecinice. Sub impresiunea ideilor mărețe calea plină de petri ni să pare pardosită și nici nu observăm, că am ajuns la țintă, până când auzim glasul lin al clopotelor, cari cu mic și mare ne chiamă la rugăciune. Ajunși în fața sf. Biserici avem o nouă priveliște ! Biserica frumoasă așezată în locul cel mai potrivit, istorisește harnicia parohului ei de odinioară, de pia memorie Andrei Vățian și vrednicului succesor, fiu acestei comune D. Medrea. După salutarile de bucurie isvorâte din inimă curată văzându-ne cu toții de față cu numărul 7 întrăm în Sf. Sfințelor. O surprindere nouă ! Pe toți 7 ne așteaptă ornate curate și frumoase, proprietatea sf. Biserici. Dovadă vie despre darnicia și credința credincioșilor. Să începe serviciul divin. Preoții sub conducerea vrednicului lor preș. impresionează credincioșii, cari cu o gură și inimă în melodii frumoase și armonioase întonează răspunsurile liturgice. Ne impresionează corul școlarilor pe 2 voci instruați de inv. Iuliu Boțco conducându-se ei singuri. La priceasnă păr. V. Jivu în predica sa despre Dzeu ne întărește în credința noastră îndemnându-ne să o păstrăm ca pe un clenodiu de mult preț. Sfârșindu-se sf. liturgie păr. preș. cu preoții și întreg poporul să îndreaptă cu litiă spre morminți în locul bis. vechi unde doarme somnul veșnic vrednicul preot A. Vățian, mort acum 10 ani, cu soția sa Ana și nepotul Romul. Săvârșește părăstas și sf. mormințiilor, făcându-se rugăciuni pentru odihna și fericirea sufletelor celor ce în viață au fost oamenii și părinți adevărați. Păr. preș. în cuvântarea sa binemeditată convoacă memoria harnicului preot de odinioară înduioșind auditorii săi până la lacrimi. În sunetele duioase ale clopotelor ne îndreptăm spre sf. Biserică, ear după binecuvântare poporul să împraștie, ca d. m. earăși să ne intrunim. D. m. întreg poporul e la școală. Păr. preș. deschide ședința publică. În cuvântarea sa schițează scopul nostru și mijloacele pentru întărirea credinței și a moralității. Păr. I. Covaci în disertația sa face apel la simțemintele fiecăruia de român și creștin ort. îndemnând și pe frați cei răzleți să se întoarcă la sânul bis. mame. Păr. I. Tomuția în disertațiunea sa despre „Alcool“ arată ravagiile acestui feagel descriindu-i urmările și îndemnându-i la o rezistență și luptă cât mai îndârjită în contra lui. Răul acesta nu să combată numai prin abstinuță generală. Conduc de dragostea de neam și speranța în viitorul de aur apoi ia cuvântul S. Neamțu, inv. în Giulița vorbindu-

ne despre dragostea de carte. Poporul a ascultat toate disertațiile cu interes viu mulțumindu-le tuturor pentru sfaturile date. Școlarii încă s'a luat partea lor din bucuria generală delectându-ne cu o piesă teatrală și poezii frumoase să dând dovadă despre hărnicia inv. lor.

Fiind programa eshauriată pâr. preș. multămește tuturor pentru interesul manifestat legându-le la suflet iubirea de legea străbună, neam și patrie. N-aș fi cronicarul sincer al zilei de nu aș aminti zelul familiei Vățian și Medrea în frunte cu D. Aurel Vățian și parohul locului, cari au odosit pentru reușita frumoasă a sărbătării de astăzi.

Din cele promise urmează, că ce înțelepțește a lucrat strămoșii nostri atunci, când pe fii cei mai vrednici ai comunei i'a sprijinit întru câștigarea inv. de lipsă, ca apoi la vremea lor să fie stâlpi neperitori ai acelor așnzeminte pentru cari ei au muncit o vieață întreagă. Pilda lor avem s'o urmăim și astăzi ș'atunci putem esclama cunoscutul, Viitor de aur... că cel ce e din popor, pentru popor trăiește! Dacă Dzeu o asemenea serbare în toată porohia!

Vărădia, la 20 Iulie, 2 Aug. 1924.

V. Popa.

A V I Z.

Cu onoare aduc la cunoștință onoratu-lui public și autorităților bisericești, că în Arad, str. Dorobanților Nr. 41 (școala confesională), am deschis un *birou tehnic de arhitectură*; *construiesc orice planuri de casă, școli și biserici* împreună cu devizele (preliminare) lor, mai departe execut colajonări de totfelul de lucrări de zidiri, și întreprind totfelul de lucrări tehnice, clădiri etc.

Cu stimă:

Teodor Cioban,
arhitect.

Internatul Diecezan ort. rom. de fete din Arad.

Aviz școlar pe anul 1924—25.

În internatul diecezan de fete se primesc eleve cari cercetează liceul de fete al statului din Arad.

Taxa de întreținere 8000 Lei, se va plăti la cassa consistorială ori la dir. Internatului în două rate egale: la înțrarea în internat și la 1 Februarie.

Consistorul își rezervă dreptul, în caz de urcare simțitoare a prețurilor, să ridice și taxa de internat în cursul anului școlar.

Taxa de înscriere 100 Lei, taxa de medic 200 Lei și deteriorări 100 Lei.

Alimente: 125 kg. de făină de pâne, 30 kg. făină albă, 100 kg. cartofi, 12 kg. unsoare, 10 kg. fasole (mazăre ori linte), 100 ouă, 5 kg. zahăr și 5 kg. săpun pentru elevele cari își spală rufele în internat, iar celelalte 1 kg. Pe viitor nu se mai face scutire de alimente sub nici un motiv.

Anunțurile pentru primirea în internat se vor face dela 15 Aug. la 15 Sept. Fiecare elevă va prezenta 1. *Certificatul școlar* de clasa absolvată; 2. *Certificat medical* că

este deplin sănătoasă și 3 *Certificat dela comună* că nu este acolo nici o epidemie. Numai aceia elevă se va considera încrisă, care plătește à conto 1000 Lei din taxă.

Elevele cari din oarecari motive ar părăsi internatul, vor fi obligate să plătească taxa și alimentele pe jum. an. Taxa pentru orele particulare de muzică (pian, vioară) se va plăti anticipativ pe jum. an. Pentru fiecare elevă se va depune la dir. int. 500 Lei pentru spese de cărți și recvizite școlare, despre care sumă se va da socoteală în regulă.

Elevele vor aduce: 2 perini cu 4 fețe, 1 plapomă cu 2 cearșafe, 2 cearșafe și 1 acoperitoare de pat, toate acestea vor fi albe, 1 covorel, 6 cămăși de zi, 6 cămăși de noapte, 6 pantaloni (4 albi, 2 negri), 6 pâr. ciorapi, 12 batiste, 4 fuste (2 albe, 2 negre), 6 ștergări, 3 servete, 2 cărpe de păhare, 2 cărpe pentru lighian, 1 cărpă pentru bucătărie care rămâne internatului, 1 față de masă, 1 ceașcă și 2 fârfurii, tăcămuri, inel pentru servet, podișor pentru tăcămuri, 2 păhare, 1 cărpă de praf, piaptăn rar și desă, perie de dinți, de cap, de unghii, de haine și de ghete, 1 pâr. pantofi de casă, 2 pâr. ghete negre, 1 parapleu, 2 cutii pentru pieptene și perii.

Fiecare elevă este obligată să aibă uniforma școlii: 2 șorțe negre cu mâneci, rochie de stofă vânătă închis, blusă albă de vară, 2 șorțe albe, palton de iarnă și primăvară, pălărie de iarnă și vară. Toate acestea după modelul anului trecut.

Elevele să nu aducă obiecte de prisos.

Purtarea bijuteriilor și altor obiecte de lux este iuterzisă.

Pentru banii lăsați la eleve, dir. int. nu ia nici o răspundere.

*Direcțiunea internatului ort. rom.
de fete din Arad.*

2—2

Nr. 2975—1924.

Aviz oficios.

În conformitate cu ord. Minist. de interne îndatorăm preoțimea noastră, ca în ziua de 6/19 Aug. a. c., să celebreze rugăciune de mulțumită în amintirea bătailiei dela Mărășești.

Arad, 2/15 Aug. 1924.

Joan J. Papp s. s.
Episcop.

CONCURSE.

Pentru întregirea vacantului post de preot-paroh din parohia Bara, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1 Usufructul unei serii de pământ, arător, parte fânaț.

2 Usufructul unui intravilan parohial de trei pătrare jugări.

3 Stolele legale și

4 Retribuția dela stat.

Parohia de cl. I., dar cu înaltă încuviințare consistorială, se admit și concurenți cu cvalificație de cl. a II-a.

Alesul va purta sarcinile publice după sesie și după intravilan.

De asemenea se obligă, ca fără altă renumerație să catihizeze școlarii ortodoxi români din parohie.

Doritorii de a reflecta la acest post, pe lângă respectarea §-lui 33 din Regulamentul pentru parohii, au să dovedească :

a) Că posed cvalificația poftită de concluz, sinod. eparh. de sub Nr. 84/1910 și

b) Că întrunesc condițiile concursuale.

Reflectanții au să dovedească șeful tractual, când cer voe să se prezenteze în parohie că întrunesc aceste condiții.

Întrucât sunt din alte dieceze, trebuie să ceară în persoană binecuvântarea P. S. D. Episcop diecezan de a putea concura.

Reflectanții sunt poftiți, că în terminul concursual, într'o Duminică ori într'o sârbătoare să se prezinte în s. biserică din Bara, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic, eventual în slujire și în oratorie.

Petițiile se adresează comitetului parohial, dar să trimit protopresbiterul tractual în Belinț județul Timiș-Torontal, se înțelege în terminul concursual.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine : *Gherasim Sârbu* protopres.

—□—

1—3

Conform rez. V. Cons. Nr. 2128/924. Pentru îndeplinirea parohiei a doua din **Bârșa**, se publică concurs cu termin de 30 zile.

Dotație : 1. Sesia beneficiată de fostul preot, 13 jug. arător 14 jug. fânaș la deal.

2. O grădină parohială.

3. Bir și stole legale.

4. Întregire dela Stat.

Alesul va catehiza fără altă dotație Va plăti dările publice după sesie și grădina par.

Parohia e de clasa II. Reflectanții să-și nainteze documentele oficiului prot. din Buteni ținând cont de dispozițiile regulamentului, iar cei din alte dieceze pe lângă literele demisionale vor acuda la petit dovadă despre consentimentul Episcopului nostru diecezan spre a putea reflecta la această parohie.

F. Roxin protopop.

—□—

1—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă veteranul paroh Terentie Petrovici din **Tela** protopresbiteratul Lipovei, în nex cu ordinul consistorial de sub Nr. 2432/924. prin acesta se publică concurs de nou, cu termin de 30 zile dela prima apariție în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele parohiaie sunt :

1. Un intravilan parohial de 1200 st.□

2. Una sesiune parohială completă.

3. Birul preoțesc în bani din fundațiunea Toma Galetar, anual 600 adecă șase sute Lei, cu adaus de scumpete.

4. Stolele legale.

Întregirea dela stat (Cvota capelanilor). Alesul capelan va beneficia jumătate din venitul parohial

atâta timp, cât parohul va fi în funcțiune iar după aceea va beneficia între venitul în senzul §-lui 6 din Reg. pentru parohii.

Alesul capelan este obligat a catihiza elevii ortodoxi dela școala primară din comună și va suporta dările publice în proporția venitului.

Parohia e de clasa I-a *La concrrsul de față se admit și reflectanții cu cvalificațiune de clasa III-a (treia.)* Doritori de a reflecta la acest post sunt poftiți ca recursele adresate comitetului parohial din **Tela** ajustate cu documentele recerute și cu atestat despre eventualul serviciu prestat de teren bisericesc școlar, să le înainteze P. On. oficiu protopopesc din Lipova în terminul concursual, având sub durata acestuia, pe lângă respectarea strictă a dispozițiilor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii și numai după prealabilă încunoștințarea a P. On. D. Protopop tractual, a-se prezenta în sf. biserică din loc în v're Duminică ori sârbătoare, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratoriă. cei din altă dieceză au să dovedească, că posed binecuvântarea P. S. Sale Dlui Episcop diecezan spre a putea recurge.

Tela din ședința Comitetului parohial ort. rom. ținută la 14/27 Martie 1924.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă* protopop.

—□—

3—3

Conform rezoluțiunii venerabilului Consistor diecezan de sub Nr. 2383/924 pentru îndeplinirea parohiei vacante **Bulza**, protopresbiteratul Lipovei, prin aceasta se publică concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Veniturile parohiei sunt:

1. Un intravilan parohial de 800 st.² și 800 st.² intravilan.

2. O sesie parohială parte arător, parte fânaș.

3. Stolele legale

4. Birul legal.

5. Întregirea dela stat.

Alesul e obligat a suporta toate dările publice după venitul parohiei și să catihizeze la școala din loc apoi a predică regulat în sf. biserică

Parohia e de clasa III-a deci reflectanții au să dovedească că posed asemenea cvalificațiune iar recurse ajustate din documentele recerute în original precum și cu atestat despre serviciul prestat până aici și adresate comitetului parohial ort. rom. din **Bulza** să le subștearnă P. On. Oficiu protopopesc ort. rom. din Lipova îndatorați fiind a se prezenta în sf. biserică din **Bulza** în vre'o duminică ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie dar numai cu observarea celor dispuse prin § 33 din Regulamentul pentru parohii dovedin protopresbiterul tractual că posed cvalificațiunea prealabil înscrisă.

Cei din altă dieceză vor dovedi că au înalta înviințare a P. S. Sale Episcop diecezan de a putea pre cum reflecta la aceea parohie.

Bulza din ședința Comitetului parohial ort. rom. ținută la 5/18 Maiu 1924.

În conțelegere cu: *Fabriciu Manuilă* protopresbiter tractual.

3—3

Redactor responsabil: **SIMION STANA** asesor consistorial
Censurat: **Prefectura Județului.**